

Tredje roten, tomt 60

Kvarteret Domprostén

Åttonde roten 1637–47	3.59 & 3.60 Lilla Kyrkogatan 3 och
Nionde roten 1648–57v	Kyrkogatan 24
Fjärde roten 1657h–70	

Västra delen av 3.60

Bengt (Nilsson) skrädder

1638–40, 1644: 2 mtl, 1641, 1643 1645–47: 3 mtl, 1642: 4 mtl

1649–51, 1654–55: 2 mtl, 1652: 1 mtl, 1653: 3 mtl, 1656: 1.28 1657: 1 (IV), 1657h: 30 1658: 3, 1659–63: 2, 1666–70, änkan 1671–72. Senare i nionde roten.

Gift Annika Ottesdotter Schröder, som senare ägde gård 2.51–52.

Bengt skräddare anklagades av *Nils Höök* den 6.2.1639 för att han nästförleden Laurentii Marknadsdag hade tagit ifrån *Hans Hanton* hatten och sedan behållit den. Bengt skräddare bad om förlåtelse. Orsaken till att han tagit hatten var att Hans Hanton i över tre års tid hade varit skyldig honom pengar. Ett par dagar därefter bad Hans Hanton att Bengt skräddare skulle frigivas ur fängelset, där han nu satt, att konungafred skulle lysas, så att Bengt skräddare framdeles inte skulle begå något övervåld mot honom. Hela ämbetskrået instämde i denna vädjan. Bengt skräddare slapp för sin fattigdoms skull undan med 30 d smt böter. Bengt Nilson skräddare representerade 28.6.1666 inför rätten *Otto Schröders* arvingar.

Marit Torstensdotter 1640: 1 mtl

Engel hos Marit Torstensdotter 1640: 1 mtl

Michel svärdfejare 1639: 2 mtl

Den 3.3.1669 vände sig Bengt Nilsson skräddare mot *Per Torstensson*. Något år därefter avled han och begravdes Gustavi 26.5.1670. Samma år den 23 juni beviljades hans änka *Annika Ottesdotter Schröder* brännvinsbränneri till näring för sig och sina sex små barn. Den 29.4.1672 begärde hon högre värdering än 325 rdr på hennes och hennes mans gård. Hon gifte om sig med

Erik Andersson Flint besökare (o. kofferdibåtsman)

1671–73

Man får en uppfattning om samtalstonen bland gemene man i 1600-talets Göteborg, när hustru *Anna Bengt smålännings* den 13.11.1672 vittnade i kämnärsrätten angående injurier mellan Erik Flints hustru och *smeden Jacob Kuhns* efterleverska hustru *Elisabeth Ugleby*. Erik Flints barn hade av Elisabeth Kuhn kallats horungar: enligt henne hade Erik Flints hustru kastat tillbaka beskyllningen. Flintens hustru föll omedelbart in ”nej icke hora utan lagvunnen tjuv”. Varpå Elisabeth Kuhn svarade ”det skall Du hava ljugit din sakramentskade hora.” *Björn Andersson* vittnade den 27 nov. om att han visste att hans svärfader Bengt Nilsson talat om en stulen stock. Elisabeth

Ugleby skulle enligt en Elisabeth Larsdotter ha sagt till Erik Flints dotter: ”gack du hem och låt din fader gå till Mölndal att stjäla stakar.” – Likartad är dialogen i mål efter mål.

Hos hustru Anna Ottedotter, Erik Flints hustru, hade (enligt kämnärsrättens protokoll 22 och 24 jan.) 1679 återfunnits ett stycke fin knyttning, som *organisten Henrik Sylvius* hade lånat av *Lorentz Goes* efterleverska men därefter förkommit, varför han hade måst ersätta den med 10 dubbla plåtar.

Anna Ottedotter hade tagit knyttningen i betalning av en hustru *Anna Jönsdotter*, som nu var vid färtläget. Detta skulle enligt Anna Ottedotter ha skett för 2 år sedan på *Anders Bengtssons (Hissings)* bröllop men enligt Anders Bengtssons hustrus styvfader *Henrik Johansson* hade det bara gått 14 månader sedan styvdottern gifte sig. *Hustru Gesa Kåtesdotter* i Haga hade före Anna Jönsdotter haft knyttningen om händer liksom *Lorentz tenngjutares hustru* ett par gånger: enligt denna var ett kvarter avskuret, som brukades till pannelin.

Erik Flint krävde i kämnärsrätten i mars 1686 *Lars skräddeles hustru* på 6 stycken gäss (tre unga à 8 öre och tre gamla à 12 öre stycket). Hon dömdes att betala dem trots att hon föregav dem vara bortstulna föregående natt. Dessutom skulle hon betala 20 öre smt citationspengar. Det blev 2 daler 2 daler 16 öre smt.

Otto Johansson berättade den 6.12.1687 att han som brandmästare funnit skorstenspipan till Erik Andersson Flints brännvinsbränneri så illa konditionerad och farlig för eldsvåda, att han med sin assistent hade nödgats beordra murmästaren att slå ned den. Erik Flint löpte då efter honom i fem hus och överföll honom med ”elak och oförskämd mun”. Erik fick böta 40 mark.

Erik Andersson Flint och två av hans styvsöner *Abraham och Isak Bengtssöner* pantsatte gården den 26.8.1685 till gördelmakaren Lorens Bene. Lars Bene fick i pantbrevet löfte att mot hyra och fastebrev behålla husen. Sedan lånades ytterligare 200 rdr 25.9.1686 av Bene.

Det bestämdes av rätten den 16.12.1687, att till dess Erik Flints skuld var betald skulle gördlaren Lorens Bene få sitta i Flints till 290 rdr värderade gård. 6.3.1688 ålades Flint att till nästkommande påsk betala tillbaka pengarna ”hwar icke blefwe Behne wed gården och hon (Annika Ottedotter) och hennes man må se sig om annor lägenhet.” Den 26.4.1688 pålades Erik Flint att inrymma Lorens Bene husen följande vecka, vilket skulden befalldes att verkställa. Flint hade sedan år och dag på sig att anskaffa penningar att återlösa sitt hus och gård med, ”om han så gitter och kan”. Det berättades den 4 maj, att Erik Flint ej hade flyttat. Skulden Anders Bengtsson befalldes att genast gå till Flinten och ”hålla honom till lydno” eller också efter order göra exekution. Man återfinner 1696 Annika Ottedotters familj boende ö ½ 2.46, Sidenvävaren (annan uppgift 2.51–52”).

Erik Flint kallas i 1681 års bakugnslängd besökare men 24.4.1694 omnämnes Annika Ottedotter som ”kofferdibåtsmannens hustru.” Hon fordrade då tillsammans med några andra sjömanshustrur mannens lön av *borgaren i Karlshamn Abraham Winant*.

Erik Andersson Flint nämnes den 23.5.1696 som cautionist åt *fortifikationskassör Peder Guttormsson* men ”hade mycket ringa villkor”.

I Göteborgs magistrats inteckningsbok för 1696–97 (sid 134) finns ett testamente inskrivet 16.12.1697. Annika Ottedotter Schröder hade fem barn, fyra med sin förste man Bengt Nilsson (skrädare) och ett med sin senare man Erik Flint (”utaf hwilka een sohn förlängst genom döden afgangen och 2ne söner tillika med den senare mannen för något mehr än 6 åhr sedan åth främmande land förrest och mig uti ett bedröfligt och mer än 200 rdr gäld lembnat och sedan

aldrig hört af dhem eller honom, antingen dhe ähre lefwande eller döde.”) Hon hade två döttrar i staden. Den ena var *segelmakaren Peter Claessons* änka *Britta Bengtsdotter*. Den andra var den ogifta, hos Anna Ottesdotter boende *Christina Bengtsdotter*, vars tillkommande man var *Olof Andersson (Hög)*.

Sadelmakaremästare Lorens Bene

begärde 17.5.1688 nya värderingsmän till Erik Flints hus och gård, ”därutur han (d.v.s. Flint) nu utflytt är om dess nu för tiden warande bröstfällighet och utseende.” Till värderingsman förordnade rätten *handelsman Otto Jansson, Wilhelm Arentz och Simon Simonsson*.

Gördelmakaremästare Lorens Bene fick burskap 12.9.1694. Samma dag erhöll också *gördelmakaren Mikael Ditze* burskap. Lorens Bene blev ålderman 1698 och avled 1720 (begr. 15 april).

I kämnärsrätten den 7.11.1694 anklagades Lorens Bene för att han hade ihjälslagit *Mäster Philip Anderssons* höna, som hade krafsat på hans torvtak. Det kunde han inte förneka, inte heller att han hade huggit huvudet och bägge benen av en kalkonhane, som ”kom flygande över taket och spiltet, och fullit neder på ett kirsebärsträ uthi Mester Benes trögård, och det mycket sönderbrutit. Ty skall Mester Behne, som desse twenne Creaturen med willie och uthan domb och tillåtelse ihjälslagit och så illa hanterat i föllie af det 16 Kap. i Byggn B. Stl. gifwa Mester Philipo igen en så god höna och kalkonehahne, som desse woro, hwilka han ihjälslagit, eller betala dem efter Mätessmannas ordom och dess uthan plichta för hwardera 3 mark.” Vidare fick Lorens Bene böta 6 mark för att han kallat mäster Philips husfolk prackare.

Mäster Philip frikändes från Benes krav på ersättning för det av kalkonen fördärvade körsbärstradet, då det inte hade fördärvats med Mäster Philips vilja. Detsamma gällde torvtaket, som Lorens Bene inte hade låtit besiktiga redan då skadan ”var på färsk gärning”.

Lorens Bene försonades 1707 med gördelmakareämbetet i Stockholm med vilket han tvistat (Se Gbg mag. registratur 8 april och 30.5.1707). Hans medellösa tillstånd omtalas.

Lorens Bene gifte sig första gången den 14.2.1682 med Elisabeth Alers, född 1648, död 1713. Hon var dotter till *skomakaremästare Benedictus Alers*, född 1606, död 30.10.1676 och *Elisabeth Stidden*. Den 7.6.1713 ingick Lorens Bene en arvsförening med sin döda hustru Elisabeths arvingar – hon kallas deras moster. Till följande skulle Lorens Bene inom ett halvt års tid betala sammanlagt 650 d smt: *Håkan Sahlberg, Hans Wohlfart, Paul Halbmeijer, Samuel Veit, Benedicht Halbmeijer, gördelmakare Christopher Heijman och Jürgen Geppert*. (Jfr *Christoffer Gepperts* arvingar i 3.58 och 3.59.)

I en skrivelse till magistraten hade de tidigare genom Paul Halbmeijer klagat över att de icke blivit kallade till det inventarium som hållits i Lorens Benes hus (EIIa:25).

Lorens Bene gifte om sig den 7.9.1714 med Maria Magdalena Möller men äktenskapet bör ha blivit kort, ty den hustru som nämnes i upphandlingslängden 1717 hette Helena Berendsdotter. Hon bör vara den änka, som ägde gården 1720.

Kopparslagare Anders Wohlfart

köpte den brandhärjade tomten den 15.9.1721 för 300 d smt av bokbindaren Jon Georg Lang och erhöll första uppbud 29.10.1722 och 22.12 s.å. laga fasta på ödetomten, belägen på Kyrkogatan emellan skomakaren mäster Philip Otterdahls tomt å östra och mäster Sven Björkmans hus och gård å västra sidan.

Anders Wohlfart, döpt 14.12.1683 (son till *Caspar Hansson Wohlfart* och *Brita Andersdotter*) blev kopparslagaremästare 14.7.1715 och avled redan 1723 (begr. 29 okt). Enligt bouppteckningen den 29.6.1725 efterlämnade han 1 226 d smt. Det nyuppförda huset var ännu till större delen oinrett.

Anders Wohlfarts änka var Anna Maria Faust (döpt 16.9.1688, död 1762, begr. 24 sept. s.å.), dotter till *gördelmakare Johan Faust*, död 1698 och *Hedvig Geppert*, död 1731). Hon gifte den 18.7.1725 om sig med

kopparslagare Johan Fredrik Klunger

Han var född 1690, fick burskap den 2.4.1726 och avled 18.6.1753. Enligt bouppteckningen den 30.10.1753 efterlämnade han 2 851 d smt, därav hus och tomt på Kyrkogatan mellan smeden Ungert Bergström i väster och handlaren Filip Hilledos tomt i öster, värderad 1 600 d smt. Överrummen var oinredda.

Klunger förefaller att ha haft god fart på verkstaden. Under början 1730-talet hade han gesällerna *Anders Heltzheim (Heitzman)* och *Philip Spång* (kvar 1741) och *läregossen Carl Pehrsson Törnquist* 1741 hade han *gesällerna Hindrick Wolf* och *Petter Boman* och *läregossarna Johan Sörman* och *Carl Dahlgren*. 1753 hade han *gesällerna Johan Kohler* och *Melker Graff* och *läregossen Jean Loffsman*.

Klungerts Anna Maria änka fortsatte verksamheten. 1759 hade hon *lärogossarna Bengt Hansson* och *Erik Wennerberg*

Kopparslagare Klungerts änka ägde gården fram till sin död. Den 23.11.1762 köpte

sockerbruksmästaren Johan Joakim Kröpke

som högstbjudande genom *gördelmakaremäster Johan Faust* på auktion för 6 401 d smt kopparslagaremästare Johan Fredrik Klungers och dess avlidna änka madame Anna Maria Klungers "hus och gård på Kyrkogatan med inmurad kopparbryggpanna, ett stort avskiftat skåp och två stora spannmålskistor". Läget anges vara Kyrkogatan mellan klensmeden Ungert Bergströms hus å västra och guldsmeden Olof Fernlöfs baktomt å östra sidan.

Sedan hade sockerbruksmästaren och hans hustru Sidonia Kröpke genom påskrift på auktionsprotokollet den 10.4.1764 i närvaro av *handelsman Nils Borelius* och *båteåldermannen Nils Eriksson* som vittnen överlätit detta hus och gård på

kopparslagaren mäster Bengt Landin

Denne hade betalt köpeskilling 6 401 d smt och 30-penningen 213 d 12 öre smt den 16.4.1764. Det talas i tomtöreslängderna 1764–90 om att Bengt Landin hade tre sammanslagna hus. I tomtöreslängden 1786–90 anges 3.60 vara Bengt Landins "bebyggda tomt" med bodar medan han tydligen hade bostaden på tomt 3.59.

Om 3.60:s fortsatta historia se 3.59.

Tredje roten 60m

Collint Falley (Fallei)

1637–38: 2 mtl, 1639: 3 mtl (Bodde 1640–41 1.38)

Han var enligt yrkesregistret krämare och svärson till *Hans Carney*. Han var 1640–41 bosatt rote 1. Om honom kan man läsa i Björn Helmfrids Norrköpings historia (sid. 479–83) eftersom Falleij flyttade till Norrköping, där han kom att spela en betydande roll. Björn Helmfrid beskriver där Falleijs förbindelser med den göteborgske skotskfödde *storköpmannen Hans Makleer* (Maklier). Vi saxar ett stycke sid. 479ff ur hans skildring, som berör Göteborg:

”Redan vid sitt första framträdande i Norrköping 1640 på sommaren hade han med sig en skotsk tjänare, Collin Bisett (Bissuet, Besett, Beschett, Buschett, Busitt). Denne hade vid ett tillfälle till posten i Norrköping avlämnat penningar för Falleij, närmast destinerade till postmästare Peter Bursie i Jönköping, ävenledes han av skotsk nationalitet. Från Jönköping skulle försändelsen vidarebefordras till Göteborg. Den försvann emellertid under vägen, som det senare visade sig redan i Linköping.

Uppenbarligen kom Collin Falleij till Norköping såsom ombud för någon av de skotska affärsmännen i Göteborg, 1639 1/1 vigdes han i dess tyska kyrka med Christina Carnegie (Kerstin Carnej, Corney). På hösten följande år, sedan Collin bekantat sig med Norrköping, jordfästes deras första barn – också den förrättningen ägde rum i Göteborgs tyska kyrka. Då Falleij för första gången lät sig mantalsskrivas i Norrköping, 1640, bokfördes han i gruppen ”söner”, varmed angavs, att han var ung samt att han saknade eget hushåll i Norrköping. Redan i följande mantalslängd kallas Collin för ”köpsven”. Han hade då fått en dräng skriven i sin tjänst, tydligen Collin Bisett, vilken han redan på hösten 1640 anställt. I början av 1642 vistades Falleij på annan ort, troligen hos sin familj i Göteborg. Han saknas nämligen detta år i Norrköpings mantalslängder. Medförande sin familj återvände han emellertid senast i augusti. Följande vår avlade han borgareed som sidenkrämare. Såsom hans löftesmän uppträdde borgmästaren Petter Carstens och Clas Nilsson (Low). Collin rörde sig sålunda redan från begynnelsen i stadens förnämsta kretsar” – i fortsättningen ger Helmfrid Falleij stort utrymme i sin skildring och berättar, att Norrköpings kämnärsrätt 19.12.1644 gav Falleij epitetet ”här förnämlig handelsman” och att Falleij, sedan *Christina Carnegie* avlidit i slutet av 1650, på försommaren följande år gifte om sig med Malin Månsdotter Bröms, dotter till den kände *borgmästaren Måns Svensson*. Han berättar också, att Collin Falleij en tid fungerade som förmyndare för Petter Bursies styvbarn.

Vid Göteborgs kämnärsrätt uppträdde Collin Falleij den 19.7.1648 på sina och sina medarvingar *sal. Hans Carneis änkas* och barns vägnar mot *Frans Barker*. Tvisten gällde stridiga uppgifter om järn i stadens vågbok: Det talas om vad unge Hans Carnej levererat i vågen och om Hans Carnej och hans son.

3.60 ö?

I åttonde rotens mantalslängd följer på Collin Falleijs plats:

Hans Hanton R8

1641: 3 mtl, 1642: 2 mtl, 1643–42, 1646–47: 2 mtl–1648.

Olof Andersson hos Hans Hanton R8 1646: 2 mtl

Jöran Johansson hos Hanton R8 1646: 2 mtl

Senare i nionde roten

1648 överfördes Hans Hanton från åttonde till nionde roten och uppträder sedan 1649 i rote 27 och 1651 i rote 25.

Björn Andersson (tidigare liksom många andra i åttonde roten) 1647, 1648, 1650–55: 2 mtl, 1656–57v *****V*****_75

Han var troligen först bosatt 3.66. Han torde ha flyttat hit i samband med att han blev rotemästare i nionde roten 1647–57 Det påstods i kämnärsrätten 28.4.1669, att ”Björn Andersson å Kiörkogatan fordrar af illsinnighet 6 tunnor sill mer av Anders Gunnarsson än denne var skyldig”. 15.2.1666 bestämdes RR, att *Björn Andersson* tillsammans med rådmännen *Peder Haraldsson*, *Erik Gunnarsson Sethelius* och *Swen Ingewaldsson* skulle bevista en värdering vid Hospitalet.

Här följer som ett provisorium alla övriga noteringar om ”Björn Andersson”:

Rotemästare i rote 5 1656–65, Rote 3 1675

Björn Andersson krävdes liksom *Sven Bergegutz* hustru på skuld av *Lars Andersson* genom sin tjänare den 9.12.1644 vid kämnärsrätten.

En Björn Andersson säges I kämnärsrätten den 5.3.1647 vara son till sal *Anders Ingelssons* änka 4.34.

Hans Larsson skult anklagade den 30.9.1644:

Björn Andersson, *Hans Bengtsson*, *Wettle Dellinguusens tjänare*, *Johan Bånges tjänare*, *Henrik Eilkings son*, *Anders Arfwedsson*, *Olfeir Petterssons tjänare*, *Anders Olufsson*, *Hans Bengtsson*, *Börge Marbos son*, *Anders Gudmundsson*, *Jacob Lindzes tjänare*, *Antoni Skorres son* och *Peder Kocks tjänare* för att de mot Hennes kungl. Maj:ts publicerade mandat av Anno 1629 hade hindrat bönderna att kunna föra sina varor till Torget genom att fram på gatorna frånriya dem sina varor. Alla sakfälldes till 40 mark böter. De av dem som inte kunde betala böterna med pengar skulle straffas med fängelse. Och i det fall någon av dem hädanefter skulle påträffas (”beträffas”) med sådan motvillighet, så skulle denne plikta med hårdare straff.

Göteborgs magistratsprotokoll januari 1678. Första gången lagbjöds *Anders Hermansson* guldsmeds gård på Kyrkogatan, inköpt av *Björn Anderssons döttrar* för 300 rdr

Erik Botilsson murmästare

1640–42: mtl

Clas buntmakare 1668

Major Ankerhielms Enka

1666–73 (i längderna placerade efter Björn Andersson). Hon var änka efter den kände *amiralen Mårten Thijssen Anckarhielms* son majoren *Adrian Anckarhielm*. Denne hade en tid direktionen över skeppsbyggeriet i Göteborg men råkade i onåd, då de av kronan beställda *skeppen Göteborg och Andromeda* på grund av penningbrist icke blev färdiga fort nog. *Adrian Anckarhielm* fick därför träda tillbaka för *Henrik Siöhielm*. (Bergman, Gamla varvet i Göteborg 1660–1825, sid. 15)

Anders Hermansson guldsmed

I januari 1678 lagbjöd *Anders Hermansson* sin gård inköpt av *Björn Anderssons döttrar* för 300 rdr, varför *Björn Andersson* bör vara död då.

Resolutionsboken av den 18.1.1670 meddelar följande:

”Efter Anders Hermansson Guldsmed hafwer sig här i staden nedsatt hafwandes sitt richtige lärebref A-o 1666 af Guldsmedsgillet i Lübeck uthgifwit framwisat, så kan Magistraten wähl tåla, att han här blifwer allenast han tager burskap, gifwer der före Tollff daler Silfwerpenningar och ställer borger för sig.”

Sämre gick det vid samma tillfälle för *Herman Holst Guldsmed*. Han ”angaf sig blifwa Borgare, säyandes sig i Riga född wara. Sådant kunde honom inte tillåtas förrän han sitt Gebuhrts och Lärebref framwisar”.

Innan Anders Hermansson Guldsmed köpte sitt hus av Björn Anderssons döttrar flyttade han omkring i staden. I oktober 1672 krävdes han av *kyrkoherde Jonae Torinii änka Anna Siltman* på hushyra. Samtidigt kunde han klaga över att när Anna Siltman hade låtit nedriva en skorsten hade ett par av Anders Hermanssons deglar skadats. Vidare vittnade hans dåvarande värdinna *Kerstin i Krokslätt* att hon hade mött Anders Hermanssons hustru nästan gråtande på gatan, som berättade, att hon med de sina var utdriven ur hustru Anna Siltmans hus en månad före rätta terminen, varför Kerstin i Krokslätt hade måst förbarma sig över henne och lämna henne en ”nattstufwa”. Rätten frikände Anders Hermansson från Anna Siltmans krav.

Pinsammare var det för Anders Hermansson nästa år i kämnärsrätten, när han beskylldes för falskmynteri. *Olof Thorsson svärdfejare* hade skrivit till rätten och berättat att hans barn av Anders Hermanssons hustru och barn hade beskyllts för att vara hönstjuvar. När han förebrådde guldsmeden för detta fick han svaret: ”att han icke woro så tiocker, der han icke hans höns hade opätit, då bekiänner Olof Thorsson igen sagt, att ingen ährlig karl skulle honom sådant bewisa, bedjandes Anders Hermansson hålla sin mun, eliest wille han bewisa honom en sak angående en blypenning, (på 4 öre) som Anders Hermansson hade länat Olof Thorssons piga” *Ingerd Larsdotter*. Ungefär samtidigt hösten 1673 krävdes Anders Hermansson av *guldsmedsgesällen Petter Rolofsson* på återstående arbetslön.

Den 11.4.1676 inkallades Anders Guldsmed och *Zacharias Conterfejjer* för magistraten och ”föreställes deras skatter”. Samma månad kunde guldsmeden presentera staden sin guldsmedsräkning för 7 dussin mässingsknappar till *stadstjänaren Anders Larssons* klädning. Resolutionsboken den 15.12.1681 meddelar, att guldsmeden Anders Hermansson av stadens kassa skulle betalas 1 1/2 rdr för två packhusstämplar.

Den 11.4.1687 begärde *Maria Valck* inprotokollering av Anders Hermanssons pantsättning den 28.9.1684 av sin gård till *Sibrandt Valck*. Även *Cornelius Claesson d.y.* kunde presentera en pantsättning av gården daterad den 22.4.1678. Anders Hermanssons hustru begärde uppskov men gården uppbjöds av Cornelius Claesson den yngre, som den 2.6.1687 lät första resan lagbjuda Anders Hermansson guldsmeds hus och gård ”belägen på Kyrkiogatan, twert emot Norra Kyrkiporten, uthi hwilken han på dom och exekution till sin betalning immitterad är”. För de två kreditorenas räkning värderades enligt beslut den 2.3.1688 gården av *Sven Persson Limmerhult*, *Petter Månsson* och *skomakaren Carl Olufsson* till först 260, senare 390 d smt.

Anders Hermanssons gamla gård övertogs sannolikt av Philip Andersson Otterdahl, som senare ägde 2 tomtor.

Det framgår samtidigt av magistratens registratur (Ba:7) att mäster Anders Hermansson guldsmed skulle söka sin fortun och hemvist i Uddevalla och lämna sitt borgerskap i Göteborg. Han fick därför attest om sitt välförhållande den 7.11.1689.

Kämnärsrätten dömde den 11.5.1700 i mål mellan *knappmakaren Jonas Crom* och sal Anders guldsmeds änka och dotter Margareta Andersdotter samt *Skåhrens döttrar Margareta och Ingri*. Dessa hade redan i kämnärsrätten den 23.9.1698 förbjudits att tillverka knappar. Endast Margareta Andersdotter (Stante? i moderns brev) kunde denna gång dömas till 40 mark plikt för bönhaseri. Anders Guldsmeds änka *Dorotea Hermans* skrev en 3½ timmes lång nådeansökan för dottern, som behövde näringen för sitt och moderns livsuppehälle. Dottern var enda barnet.

Hur hänger detta ihop med följande: Den 10.5.1704 gifte sig *styrman Jacob Bengtsson Björn* med *J. Sara Hermans*. I magistratsprotokollet 1712 (s. 835) berättas det, att löjtnant Jacob Björn, hans hustru och barn samt svärmodern Anders Guldsmeds änka hade avlidit med kort mellanrum: granne var *stadstjänaren Erik Stolpe*. Före Anders Hermansson guldsmed hade det i Göteborg funnits en *Herman guldsmed* (begr. 26.4.1671), kanske identisk med *Herman Grimp(e)*. Man kan tänka sig att Anders Hermansson guldsmed var gift med dennes änka och att det var därför hon kallades Dorotea Hermans och dottern Sara Hermans. Den 9.1.1715 döpte *Herman Hermansson guldsmed* en son Joakim. Fadder var *Fr. Anna Hermansson*, ”des Kindes grossmutter, davor stand die Fr. wittwe Wallmans”. Berg Identifierar Anna Hermansson med Anders Hermanssons änka.)

Östra delen av 3.60 (3.60ö)

Samuel Snicker 3.60ö

1637: 1

Husfolk 1637: 4

Elin Samuels 1641: 1 mtl

Kierstin i Samuel snickares hus R8 1643: 1 mtl

Gården såldes 1655, hänfördes troligen då till rote 9.

Den 18.4.1634 fordrade Samuel snickares hustru av *Anders Gunnarsson* 10 rdr och 1 d i kmt. I pant hade hon en engelsk kjortel och en tröja. Pengarna hade han blivit skyldig henne på sitt bröllop, då han gifte sig med sin tjänstepiga.

Lars buntmakare R8: 1644–45: 1 mtl

Hans Reinholdsson R8 1643: 1 mtl

Hans Hetugh vände sig i rätten den 12.4.1643 mot *Hans Reinholdsson*. Åklagaren ingav i rätten en fullmakt av hustru Elin Samuels, ”hwarmed han opå hennes wägnar myndig och mechtigjord är till att råda och disponera över hennes gård till hennes nytta och gårdens förbättring På thet han thetta måtte efterkomma hafwer han gården till en handskemaker uthlagt men efter swaranden är i gården och icke will afträda, och honom handskemakern inrömna; therfore begärer han att honom thet igenom rättens tvång måtte opåläggas. Swaranden menar hafwa preferentiam för then andre honom att behålla efter han nu theruthinnan boendes är och så stor lega gifwer som then andre. Men efter befinnes att åklagaren hafwer lagligen preciderat honom med två gode mans witne i lagligh tid åtwarnat och gården honom opsagt. Derfore kan rätten icke annat döma ähn att swaranden måste efter 13 Cap BB ifrån gården afträda och honom som den legdt hafwer opgifwa och inrömna”.

1655 såldes Samuel snickares gård för 150 rdr. Huseköpspengar betalades med 3 d smt. Ingen uppgift föreligger om vem som köpte den.

Jonas buntmakare 1665

Albert Hunter 1670–73 (Gustavi)

född 1625 som son till *skräddaren Thomas Hunter* och *Elsabe Aberbacke*. Om den skotska släkten Hunter: se 7.55, kv. Gamla Tullen. Den här bosatte Albert Hunter var den äldste av två klockare i Tyska kyrkan med detta namn.

Denne Albert Hunter bör väl vara den Albert Hunter skräddare, som 1657–67 var bosatt i rote 15 och som 1658 köpte *Carsten böikers gård*. Enligt Christine vigselbok gifte sig Albert Hunter den 26.8.1655 med Margareta Plüss: hon begravdes 15.12.1670. Möjligen gifte han sig nästa gång i Gustavi. Christine kyrkobok uppger 29.5.1679: ”begraben Albert Hunters Fraw, Catharina Larstochter, ihres Alters 27 Jahr 4 Mon. Starb an der Hitzigen kranckheit”.

Han kom med tiden att alltmer tagas i anspråk för samhällsuppdrag. 1666 var han bisittare i kämnärsrätten. I resolutionsboken för den 29.5.1671 står följande: ”Alldenstund the här liggande fremmande och Expediteurer förnimmes något underslev med borgerlig handel föröfva hwilket icke tålas kan, alltså hafwer Senaten om remedier der emot berådslagit och omsider borgaren Albert Hunter praesenterart inkvisitionen efter sådant underslev, sapt upsyn på hamnarne. Hwar på han begärade sin instruktion och att få lön för sin möda. Wiljandes sig imedlertid här öfwer betäncka.” 1672 uppträder han i kämnärsrätten som skotska armbössans fullmäktige med krav på *Sofia Jack* (el. *Phrif*). Han var också verksam som brandmästare.

Albert Hunter sålde denna gård och flyttade till 8.30 (kv. Borgaren). Han begravdes i Tyska kyrkan den 13.12.1696, 71 år och 3 veckor gammal.

Robert Gutrey skeppare och Gilbert Guttrey Engelsman

1674–77, Robert Guttreys änka i M1676

Till Kungl. Kommerskollegium sändes 1672 en skrivelse ang. *skeppet S:t Jacob*. Det berättas där, att skeppare var Robert Gutrey, som hade uppmanats att söka borgerskap. Redaren *Frantz Kock* hade för kort tid sedan köpt skeppet i England på sin hemresa från Portugal (i juli – aug). Robert Gutrey blev borgare 25.9.1672. Han ålades giva 15 rdr 8 m i burpengar. Borgensmän var *David Beck* och *Johan Brandt*.

Den 4.5.1674 lagbjöds första gången *Albert Hunters gård* på Kyrkogatan mellan Sven Olufssons gård i öster och Björn Anderssons gård i väster, som skepparen Robert Guttrey hade köpt för 300 rdr courant. Robert Guttreys änka Johanna Maull, numera skeppskaptenen Erik Upmans hustru, erhöll fastebrev på gården den 17.2.1679 ”emedan det ex protokollo bevisas, att Robbert Gutterey anno 1674 haver gården redan tre resor lagbjuda låtit.” Erik Upman sålde för 500 rdr courant gården till

Skomakaren Philip Andersson Otterdahl

som uppbjöd hus och gård den 27.2.1679 och erhöll fasta den 22 maj samma år. *Isabella Gardene* hade begärt, att lagbjudningen måtte studsas. Erik Opman vägrade inte henne sina 100 rdr. Dem skulle hon få ”allerförst av den pengar, som för gården falla men försörja henne med hus mente han sig icke vara pliktig enligt sin förskrivning, emedan han tränger att sälja gården. Han kunde icke neka till att Isabella allt som oftast hade fordrat hans hustru”. Rätten dömde honom att betala 6% ränta.

Philip Otterdahl var son till *skomakareåldermannen Anders Olufsson Otterdahl*. Man får närmast intrycket av masstillverkning i nutida industriell skala, när man tar del av ett kontrakt, daterat 16.8.1699, mellan skomakarna Philip Andersson, *Lars Håkansson* och *Carl Olufsson* å ena sidan och *överste Anders Sparfelt* av Elfsborgs regemente å andra sidan, som finns infört bland Göteborgs magistrats handlingar (AIIb:4, 228) angående leveransen av ”1.200 goda och obedrägliga paar skor” utförligt beskrivna på tre, fyra sidor. Priset var 1 d 24 öre par. — ”och skall vart par skoor på följande sätt och wis ware gjorde som profskoen uthwiser, nembligen öfwerläder af godt waxt läder med godh styfning öfwer Tårne och fordrat kring öfwerlädret, där det behöfwes, snippen på öfwerlädret blifwer skarfwat, Baakstycket af samma slag läder oförfalskat med ingen skarf antingen på själfva baakstycket eller någon reem, som spänet igenspannes med, skoens botten skall först wara med een good innansohla och fällexinward (?)” etc.

21.8.1695 berättas, att Philip Andersson skomakare hade införskaffat två norska gesäller *Påske Engel* och *Hans Engel*.

I en skivelse till magistraten (EIIa:24) daterad 9.12.1712 hänvisade Philip Andersson till skomakareämbetets besvärsskrivelse mot honom. En attest hade utgivits av *Thöres bokbindare*. Philip Andersson ville ha följande skomakare inkallade: *Mästarna Bengt Miöö, Erik Hall, Anders Larsson Malmö Petter Andersson Elgbom, mäster Ernest Lohman, mäster Abraham Schmitt*.

Philip Andersson skomakare hade bl.a. dottern *Anna*, som erhöi stolrum 14.3.1693 och var död 1745. Gift med *Jacob Sjöberg, materialskrivare vid fortifikationen* i Göteborg. Den 9.3.1711 köpte mäster Philip skomakare stolrum i domkyrkan åt dottersonen *Nils Jacobsson (Sjöberg)*. Philip Anderssons dotter *Martha* fick stolrum 26.3.1696. Hans hustrus stolrum övertogs den 27.11.1716 av hennes dotterdotter *Anna Catharina Hilledo*.

Philip Andersson skomakare, som 1696 ägde 2 tomter, var ännu 1720 skriven i tomtöreslängden tillsammans med sonen Philip Otterdahl junior. 1722 var han tillsammans med André hattmakare ägare av tomten. Han hade dottern *Anna*, död 1745. Philip A. Otterdahl berättade i en obligation den 8.3.1723, att hans son *handelsmannen Philip Otterdahl* för en av *Marcus Clausson* erhållen försträckning på 300 d smt pantsatt sin lösa och fasta egendom. Sedan hade han sålt sin gård utan att betala *Marcus Clausson*. Marcus Clausson skulle nu som pant i stället erhålla Philip Andersson Otterdahl seniors tvenne avbrända, på Kyrkogatan belägna tomter med de villkor, att de varken av Philip Otterdahl eller någon annan på något sätt skola förpantas, förskrivs eller föryttras.

1730 är det mäster Philip Otterdahls och 1737 köpman Philip Otterdahls tomt.

Guldsmeden Olof Fernlöf

lät första gången den 27.7.1747 uppbjuda en på Kyrkogatan belägen tomt mellan avlidne bokbindaren *Töres Hasselgrens* tomt å västra och mäster Fernlöfs egen å östra sidan, som han den 17.1.1747 köpt av handelsman Philip Otterdahl för 437 d 16 öre smt.

1755 talas om guldsmeden Fernlöfs bakgård.

Den 12.6.1758 lät guldsmedsålderman mäster Olof Fernlöf första gången uppbjuda en på Kyrkogatan vid avlidne kopparslagaren *Joh. F. Klungers* tomt på östra sidan belägen tomt, som han köpt av *avlidne* handelsman Philip Hilledon för 546 d smt den 19.6.1749.

1775: Kopparslagare Bengt Landin, 1785–90 dennes med bodar bebyggda tomt.